

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра археології, давньої та середньовічної історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та розвитку
проф. Гаврилюк В.

19 жовтня

УКРАЇНА І РОСІЯ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНИХ ВЗАЄМНИН XVII – ПОЧАТКУ XX СТ.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки магістрів
галузі знань 03 гуманітарні науки
спеціальності 032 історія та археологія

Луцьк – 2017

Робоча програма навчальної дисципліни «Україна і Росія в контексті культурних взаємин XVII – початку XX ст.» для студентів для студентів галузі знань 03 гуманітарні науки спеціальності 032 історія та археологія освітньої програми історія, європеїстика, археологія.

” ____ ” _____, 2017 р. - 15 с.

Розробник: Шабала Я.М., д.і.н., проф. кафедри археології, давньої та середньовічної історії України

Рецензент: Разиграєв О.В., к.і.н. доцент кафедри всесвітньої історії

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри **археології, давньої та середньовічної історії України.**

протокол № 1 від _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (Шабала Я. М.)

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією історичного факультету
протокол № 1 від _____ 20__ р.

Голова науково-методичної
комісії факультету _____ (Карліна О. М.)

Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету
протокол № ____ від ____ _____ 20__ р.

Вступ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність світня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 3	Шифр і назва галузі знань: <i>03 гуманітарні науки</i>	<i>нормативна</i>
Модулів: 2	Шифр і назва спеціальності 032 історія та археологія	
Змістових модулів: 2		Рік підготовки: 5
ІНДЗ: €	Освітня програма історія, європеїстика, археологія	Семестр: 10
Загальна кількість годин: 90		Лекції: 16 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних: 4 самостійної роботи: 1 індивідуальної роботи:	Освітній ступінь <i>магістр</i>	Практичні (семінари): 14 год.
		Самостійна робота: 56 год.
		Консультації: 4 год
		Форма контролю: залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни «Україна і Росія в контексті культурних взаємин XVII – початку XX ст.» є з'ясування характеру та змісту українсько-російських культурних взаємин у XVII – на початку XX ст., визначення їх ролі і місця у процесі розвитку української та російської культур.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Україна і Росія в контексті культурних взаємин XVII – початку XX ст.» є: проаналізувати погляди представників різних історіографічних напрямків на проблему українсько-російських культурних взаємин у XVII – на початку XX ст.; виявити спільні та відмінні тенденції у розвитку української та російської культури у нові часи; визначити характер та основні напрями культурних впливів та взаємовпливів українського та російського народів у XVII – на початку XX ст.; на конкретних прикладах сформувати уявлення про внесок українців у розвиток російської культури, а росіян – в українську.

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- базові поняття та категорії курсу;
- основні методи дослідження проблеми українсько-російських культурних взаємин;
- суспільно-історичні умови розвитку української та російської культур у XVII – на початку XX ст.;
- основні чинники та засоби культурних взаємовпливів між Україною і Росією;

вміти :

- виявляти спільні риси та розпізнавати особливості української та російської культур в окреслених курсом хронологічних межах;
- об'єктивно оцінювати характер та визначати зміст українсько-російських культурних взаємин;
- застосовувати сучасні методологічні принципи та прийоми для дослідження різних аспектів українсько-російських взаємин у галузі культури.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ECTS.

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг годин	Кількість годин				Підсумковий контроль
				Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Консультації	
Денна	5	10	90	16	14	56	4	залік

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Українсько-російські культурні взаємини у XVII – XVIII ст.

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Джерельна база.

Предмет курсу. Основні завдання курсу. Характеристика основних видів історичних джерел для вивчення курсу. Література для вивчення курсу.

Тема 2. Соціокультурні орієнтації та особливості розвитку української та російської культур у XVII ст.

Основні чинники впливу на формування української та російської культур. Особливості української та російської соціокультурних моделей, їхні спільні та відмінні риси. Суспільно-історичні передумови розвитку українсько-російських культурних взаємин. Основні напрями культурних впливів та взаємовпливів.

Тема 3. Основні напрями українсько-російських культурних взаємин у другій половині XVII – XVIII ст.

Особливості розвитку культурних процесів в Україні та Росії у другій половині XVII – XVIII ст. Вплив політики російського царизму на українсько-російські взаємини в галузі культури. Характер і зміст культурних взаємин. Оцінка культурних взаємовпливів України і Росії у вітчизняній та зарубіжній історіографії XIX – XX ст. Сучасні погляди на проблему.

Тема 4. Релігія та церква в українсько-російських взаєминах другої половини XVII – XVIII ст.

Особливості релігійного життя в Україні та Росії. Підпорядкування української церкви Московському патріархатові та його наслідки. Церковно-релігійна та культурно-просвітницька діяльність українського духовенства в Росії (Ф. Прокопович, С. Яворський та ін.)

Тема 5. Українсько-російські взаємини в галузі освіти і науки у другій половині XVII – XVIII ст.

Загальна характеристика стану освіти на українських землях і в Росії. Освітня політика Гетьманщини та московського самодержавства. Києво-Могилянська академія як головний освітній та науковий осередок України і Росії. Педагогічно-просвітницька діяльність вихідців з України в російських навчальних закладах. Українсько-російські

наукові контакти.

Тема 6. Українсько-російські літературно-мистецькі зв'язки другої половини XVII – XVIII ст.

Основні напрями та жанри в українській та російській літературі у другій половині XVII – XVIII ст. Українсько-російські літературні контакти. Музична та театральна культура України та Росії. Життя і творчість М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя та їх внесок в українську та російську культуру. Українське і російське малярство: впливи та взаємовпливи. Українсько-російські взаємовпливи в галузі архітектури.

Змістовий модуль 2. Україна і Росія в контексті культурних взаємин XIX – початку XX ст.

Тема 1. Українсько-російські відносини у XIX ст.

Українське культурне відродження і національна політика російського царизму в Україні. Основні тенденції розвитку українсько-російських культурних взаємин. Українсько-російські освітні та наукові контакти. Літературні зв'язки. Творчість Т. Шевченка у контексті російсько-українських культурних відносин. Українсько-російські взаємини в галузі архітектури, образотворчого, музичного та театального мистецтва.

Тема 2. Українсько-російські контакти в галузі освіти і науки у XIX ст.

Освітня політика російського царизму у XIX ст. та її вплив на стан початкового і середнього шкільництва в українських землях Російської імперії. Освітні реформи XIX ст., їх суть і зміст. Університетська освіта в Україні і Росії. Українсько-російські наукові контакти. Діяльність наукових товариств та участь в них українських та російських вчених. Формування концепцій національної історії в російській та українській історичній науці.

Тема 3. Українсько-російські літературні зв'язки у XIX ст.

Основні тенденції розвитку літературного процесу. Головні напрями та жанри української та російської літератур. Українці в російській літературі XIX ст. Україна в житті і творчості російських літераторів. Проблема національної ідентифікації діячів української та російської літератур (М. Гоголь, Ф. Достоевський та ін.).

Тема 4. Українсько-російські взаємини в галузі музичного та театального мистецтва.

Основні напрями розвитку театального мистецтва в Україні та Росії. Діяльність головних театральних осередків. Російський театр в Україні. Українці в російському театрі у першій половині XIX ст. Становлення українського професійного театру у другій половині XIX ст. Українсько-російські театральні зв'язки у XIX ст. Українська музика та російська музична культура у XIX ст.: впливи та взаємовпливи.

Тема 5. Архітектура та образотворче мистецтво в українсько-російських культурних

взаєминах XIX ст.

Архітектурні традиції України і Росії XIX ст. Основні напрями та стилі в архітектурі. Вплив взаємозв'язків на архітектурні форми в Україні та Росії. Зв'язки в галузі образотворчого мистецтва. Українці митці в російському малярстві. Т. Г. Шевченко як художник. Україна в житті і творчості російських художників XIX ст.

Тема 6. Основні тенденції розвитку українсько-російських культурних взаємин на початку XX ст.

Суспільно-історичні умови розвитку та особливості культурних процесів в Україні і в Росії на початку XX ст. Культура як важливий фактор українського національного відродження. Вплив політики російського царизму на розвиток української культури. Українсько-російські освітні та наукові контакти початку XX ст. Діалог літератур. Культурні зв'язки в галузі архітектури, образотворчого, театрального та музичного мистецтва.

Тема 7. Культурні взаємини західноукраїнських земель з Росією у XIX – на початку XX ст.

Особливості культурних процесів на західноукраїнських землях в складі Австро-Угорщини. Культурні зв'язки західноукраїнських земель з Наддніпрянщиною та Росією. Росія і москвофіли в культурному житті під австрійської України. Вихідці із західноукраїнських земель в російській культурі XIX початку XX ст.

та матеріальної культури.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин, відведених на: аудиторні та позааудиторні заняття (денна форма)				
		Лекц ії	Семінари	Сам. роб.	Консультації	Усього
Змістовий модуль 1. Українсько-російські культурні взаємини у XVII – XVIII ст.						
1.	Предмет і завдання курсу. Джерельна база. Соціокультурні орієнтації та особливості розвитку української та російської культур у XVII ст.	2		7	1	11
2	Проблема етногенезу українського та російського народу		2			
3	Україна і Росія в литовсько-польську добу		2			
4.	Українсько-російські взаємини в галузі освіти і науки і культури у другій	2		7		11

	половині XVII – XVIII ст.					
5	Проблема україно-російських культурних відносин за часів козацтва		2			
6	Українсько-російські літературно-мистецькі зв'язки другої половини XVII – XVIII ст.	2		7	1	12
	Разом за змістовим модулем 1	8	5	21	2	34
Змістовий модуль 2. . Україна і Росія в контексті культурних взаємин XIX – початку XX ст.						
7	Російський царизм і українські гетьмани: культурний аспект проблеми		2			
8	Українсько-російські відносини у XIX ст.	2		7		11
9	Києво-руська спадщина у російській історичній думці XIX століття		2			
10	Українсько-російські контакти в галузі освіти і науки у XIX ст.	2		7		11
11	Українсько-російські літературні зв'язки у XIX ст.	2		7	1	12
12	Архітектура та образотворче мистецтво в українсько-російських культурних взаєминах XIX ст.	2		7		11
13	Культурні взаємини українських земель з Росією у XIX – на початку XX ст.	2		7	1	11
14	Проблема україно-російських культурних відносин у XX столітті.		2			
15	Сучасний етап міждержавних взаємин у сфері культури: проблеми та перспективи		2			
	Разом за змістовим модулем 2	8	8	35	2	56
	Усього годин:	16	14	56	4	90

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Теми	Кількість
-------	------	-----------

		годин
Змістовий модуль 1. Українсько-російські культурні взаємини у XVII – XVIII ст.		
1.	Проблема етногенезу українського та російського народу	2
2.	Україна і Росія в литовсько-польську добу	2
3.	Проблема україно-російських культурних відносин за часів козацтва	2
Змістовий модуль 2. . Україна і Росія в контексті культурних взаємин XIX – початку XX ст.		
4.	Російський царизм і українські гетьмани: культурний аспект проблеми	2
5.	Києво-руська спадщина у російській історичній думці XIX століття	2
6.	Проблема україно-російських культурних відносин у XX столітті.	2
7.	Сучасний етап міждержавних взаємин у сфері культури: проблеми та перспективи	2
Разом		14

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Суспільно-історичні передумови розвитку українсько-російських культурних взаємин.	4
2.	Вплив політики російського царизму на українсько-російські взаємини в галузі культури	4
3.	Релігія та церква в українсько-російських взаєминах другої половини XVII – XVIII ст.	4
4.	Церковно-релігійна та культурно-просвітницька діяльність українського духовенства в Росії : Ф. Прокопович, С. Яворський та ін	4
5.	Освітня політика Гетьманщини та московського самодержавства. Києво-Могилянська академія як головний освітній та науковий осередок України і Росії	4
6.	Педагогічно-просвітницька діяльність вихідців з України в російських навчальних закладах	4
7.	Основні напрями та жанри в українській та російській літературі у другій половині XVII – XVIII ст. Українсько-російські літературні контакти	4
8.	Творчість Т. Шевченка у контексті російсько-українських культурних відносин.	4
9.	Освітня політика російського царизму у XIX ст. та її вплив на стан початкового і середнього шкільництва в українських землях Російської імперії.	4
10.	Діяльність наукових товариств та участь в них українських та російських вчених	4
11.	Українці в російській літературі XIX ст.	4
12.	Особливості культурних процесів на західноукраїнських землях в складі Австро-Угорщини.	4

13.	Культурні зв'язки західноукраїнських земель з Наддніпрянщиною та Росією	4
14.	Погодінська теорія та місце України в етногенезі народів Російської імперії	4
Разом		56

7. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

У ході вивчення навчальної дисципліни “ Україна і Росія в контексті культурних взаємин XVII – початку XX ст.” для передачі великого масиву інформації (факти, дати, імена, висновки, оцінки) застосовується пояснювально-ілюстративний метод; при розгляді окремих питань використовується метод проблемного викладу. При самостійному вивченні студентами джерел та літератури застосовується дослідницький метод. Наочні методи (ілюстрування, показ) дають можливість студентам краще засвоїти новий матеріал. При вивченні проблемних питань застосовуються дискусійні методи.

8. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ: *залік*.

9. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

З метою діагностики успішності студентів використовуються:

- усне опитування на семінарських заняттях;
- тематичні письмові самостійні роботи;
- письмові контрольні роботи;
- виконання тестових завдань;
- співбесіди на консультаціях
- іспит, як підсумковий засіб діагностики успішності.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
- модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах - 40 балів)		Модульний контроль (мах - 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
12 балів як середнє арифм. + 8 балів за активність	12 балів як середнє арифм. + 8 балів за активність	30	30	100

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчаль них досягне	Оцінка в балах (за 12- бальною	Критерії оцінювання
------------------------------------	---	---------------------

нь	шкалою)	
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічний-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків;

		відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на контрольних роботах

1 бал – студент може розрізняти об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

2 бали – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має не чіткі уявлення про об'єкт навчання, виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді.

4 бали – студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу; здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну дію, описує явища, процеси без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтуються в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.

6 балів – Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

8 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

10 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

12 балів – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

14 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.

16 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

18 балів – студент володіє узагальненими поняттями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та

аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.

20 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Алексєєв, С.В. Політичні партії в Україні (1900–1917): навч. посібник з
2. Анисимов Е. История России от Рюрика до Путина. Люди. События. Даты. СПб., 2006.
3. Берестейський мир: Спомини та матеріали. Львів, 1928.
4. Борщак І. Берестейський мир. Енциклопедія українознавства. Т.2.
5. Борщак І. Варшавський договір. Енциклопедія українознавства. Т.2.
6. Борщак І., Мартель Р. Іван Мазепа. К., 2004.
7. Брайчевський М. Біля джерел слов'янської державності (соціально-економічний розвиток черняхівських племен). К., 2003.
8. Брайчевський М. Походження Русі. К., 2003.
9. Брайчевський М. Приєднання чи возз'єднання? Критичні зауваги з приводу однієї концепції. Париж; Балтимор, 1972.
10. Брайчевський М. Утверждение христианства на Руси. К., 2003.
11. Брехуненко В. Переяславська рада 1654 року в російській історіографії // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С. 605-652
12. Верстюк В.Ф., Горобець В.М. Толочко О.П. Українські проекти в Російській імперії: — К.: Наукова думка, 2004. – 504 с.
13. Витанович І. Українські землі під Астрією та Угорщиною. Енциклопедія українознавства. Т.1.
14. Вінтер Е. Візантія та Рим у боротьбі за Україну (955-1939). Прага, 1944.
15. Голобуцкий В. Запорожское казачество. К., 2003.

16. Горобець В. «Волимо царя східного...» Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава. К.: Критика, 2007. 463 с.
17. Горобець В. «Волимо царя східного...» Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава. – К.: Критика, 2007. 463 с.
18. Греков Б. Киевская Русь. М., 2003
19. Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. К., 2004.
20. Грушевський М. Ілюстрована історія України. К., 1990.
21. Грушевський М. Очерки истории украинского народа. К., 2004.
22. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Гетьманська Україна. - К.: Альтернативи, 1999. - 303 с.
23. Деникин А. Поход на Москву ("Очерки русской смуты"). К., 1990.
24. Дорошенко Д. Історія України 1917-1923 рр. Ужгород. 1930-1932.
25. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле: В 4 т. Мюнхен, 1968.
26. Дорошенко Д. Нарис історії України. Львів, 1991. Ефименко А. История украинского народа. К., 1990.
27. Кравченко В. Концепції Переяслава в українській історіографії // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С.463-523
28. курсу «Історія України» для студентів усіх спеціальностей / Алексеев С. В.
29. Матях В. Українсько-російські відносини в історіографічних концепціях другої половини ХІХ – початку ХХІ ст.. // Україна та Росія: проблеми політичних і соціокультурних відносин. – К., 2003. – С.499-522
30. Мицик Ю. Джерелознавчі студії з історії Переяславської ради 1654 р. // Україна та Росія: проблеми політичних і соціокультурних відносин. – К., 2003. – С.523-565
31. Нагельський М. Переяславська угода 1654 року в польській історіографії // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С.653-679
32. Розенфельд И. Б. Присоединение Малороссии к России (1654–1793). Историко-юридический очерк. — Петроград, 1915. - 122 с.
33. Сисин Ф. Образ Росії та українсько-російських взаємин в українській історіографії кінця ХУІІ – початку ХУІІІ ст. // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С. 431-462
34. Сисин Ф. Переяславська рада в англomовній історіографії // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С.680-700
35. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція ХVІІ ст. (1648–1676 рр.). — К.: Альтернативи, 1999. - 351 с.
36. Україна – Росія: діалог історіографій. – Київ-Чернігів: Деснянська правда, 2007. – 255 с.
37. Україна та Росія: проблеми політичних і соціокультурних відносин. К. : Інститут історії України НАН України, 2003. – 604 с.
38. Центральный государственный архив древних актов СССР. Путеводитель в 4-х томах. Т.1. М.. 1991. 528 с.
39. Цибульський В. Переяславська угода 1654 року в зарубіжній історіографії. — Рівне: ДРВП, 1993. — 104 с.
40. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах, 1648-1714 рр. К., 2003.
41. Яковлів А. Українсько-московські договори в ХVІІ–ХVІІІ віках. — Варшава, 1934. - 146 с.